Teadlase vaade kaitstavate liikide nimekirjale

Asko Lõhmus

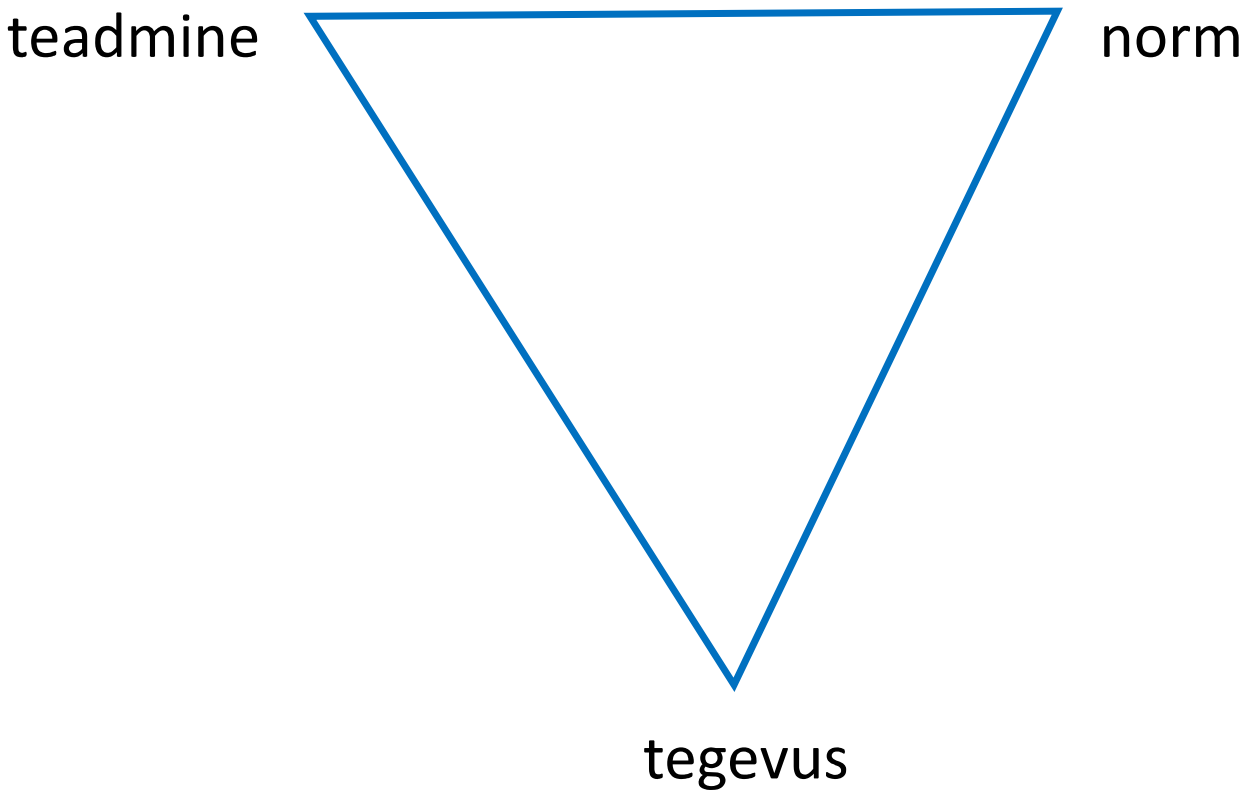
teadmine
norm
tegevus

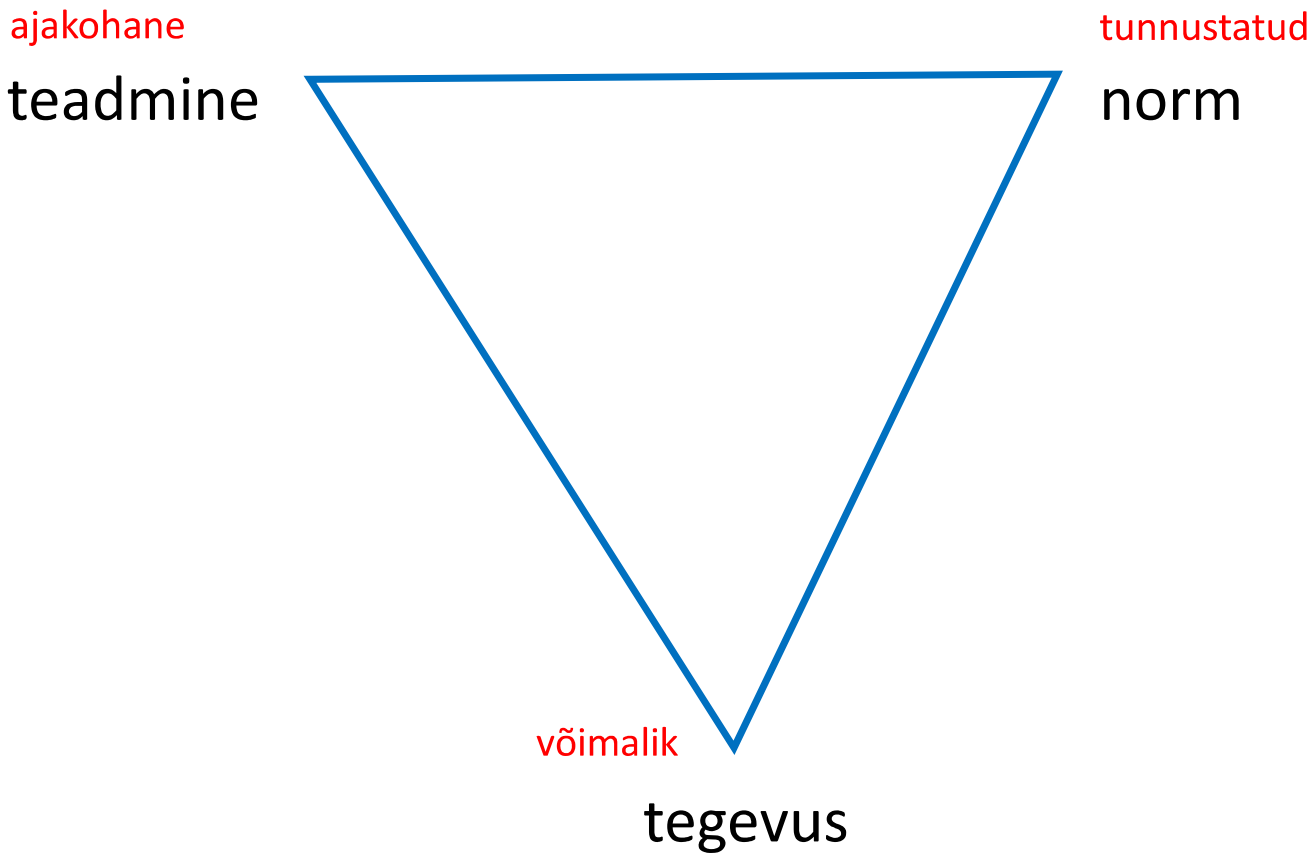
ajakohane
teadmine
tunnustatud
norm
võimalik
tegevus

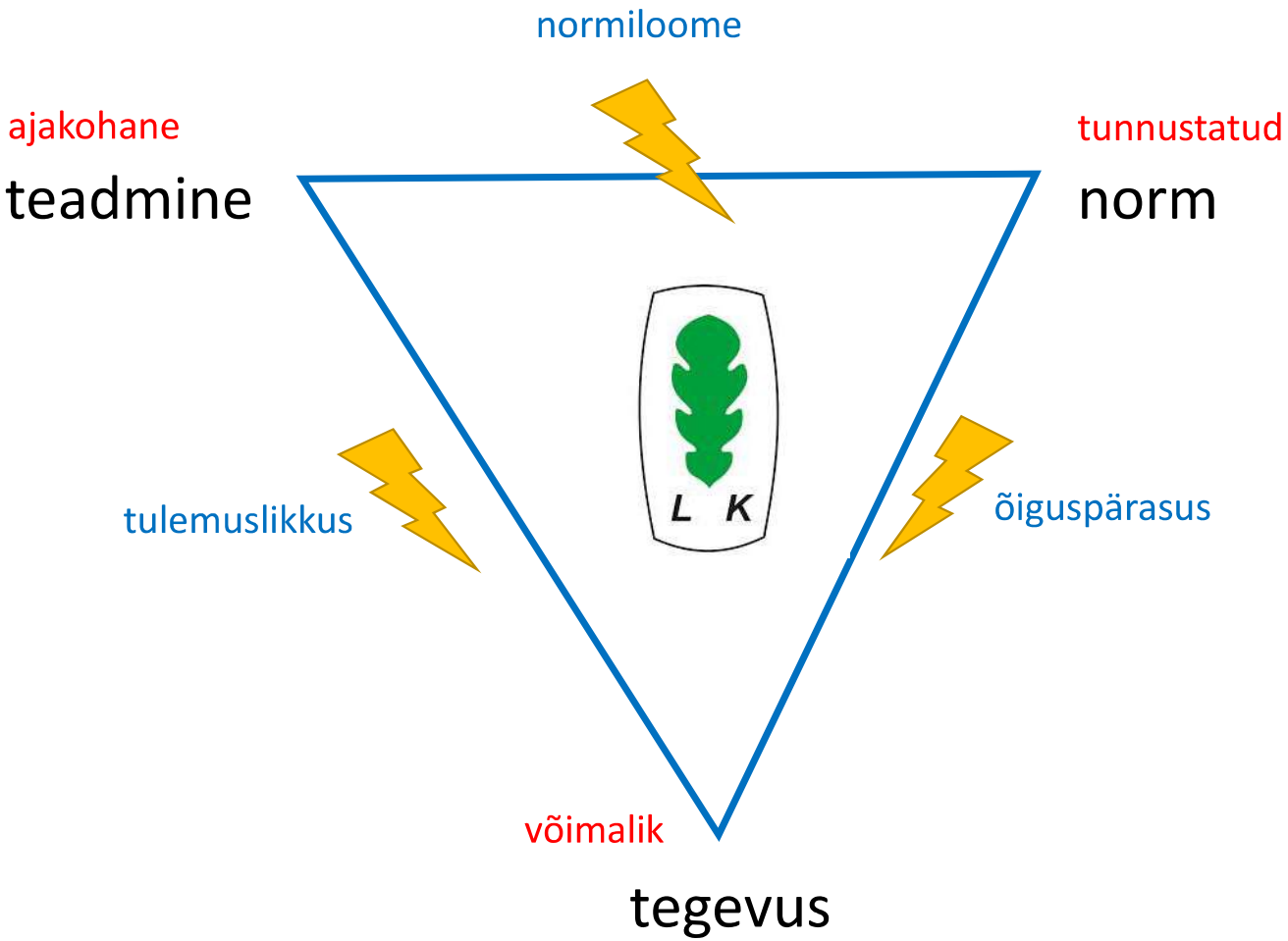
normiloome
ajakohane
teadmine
tunnustatud
norm
L K
tulemuslikkus
õiguspärasus
võimalik
tegevus

Mis teadlase vaade liigikaitsele?

LOODUSTEADUS

HUMANITAARIA

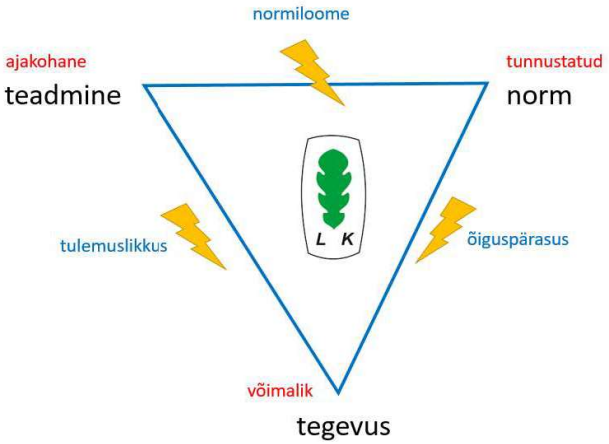

SOTSIAALMAJANDUS

Loodusteadlase vaade liigikaitse normidele ja tegevustele

- **Liigikaitse eesmärk on väljasuremiste vältimine**
  - ökoloogiliselt nõrgapoolne
  - evolutsiooniliselt keskmine
  - keskkonnaeetiliselt tugev põhjendus *Wienhues 2020 Ecological Justice…*
- Väljasuremisriski kvantitatiivne hindamine keeruline, erandlik
  - põhimeetod arvkriteeriumide põhjal kategoriseerimine e. **ohukategooria**
  - üldtunnustatud IUCN ohuhindamiste süsteem (sh globaalne; regionaalne)
- Ohualdiste (VU) kriteeriumid võiksid olla kaitse-eesmärgid. Pfab jt 2011 *Biodivers Conserv*

Punane nimestik/raamat liigikaitse töövahendina

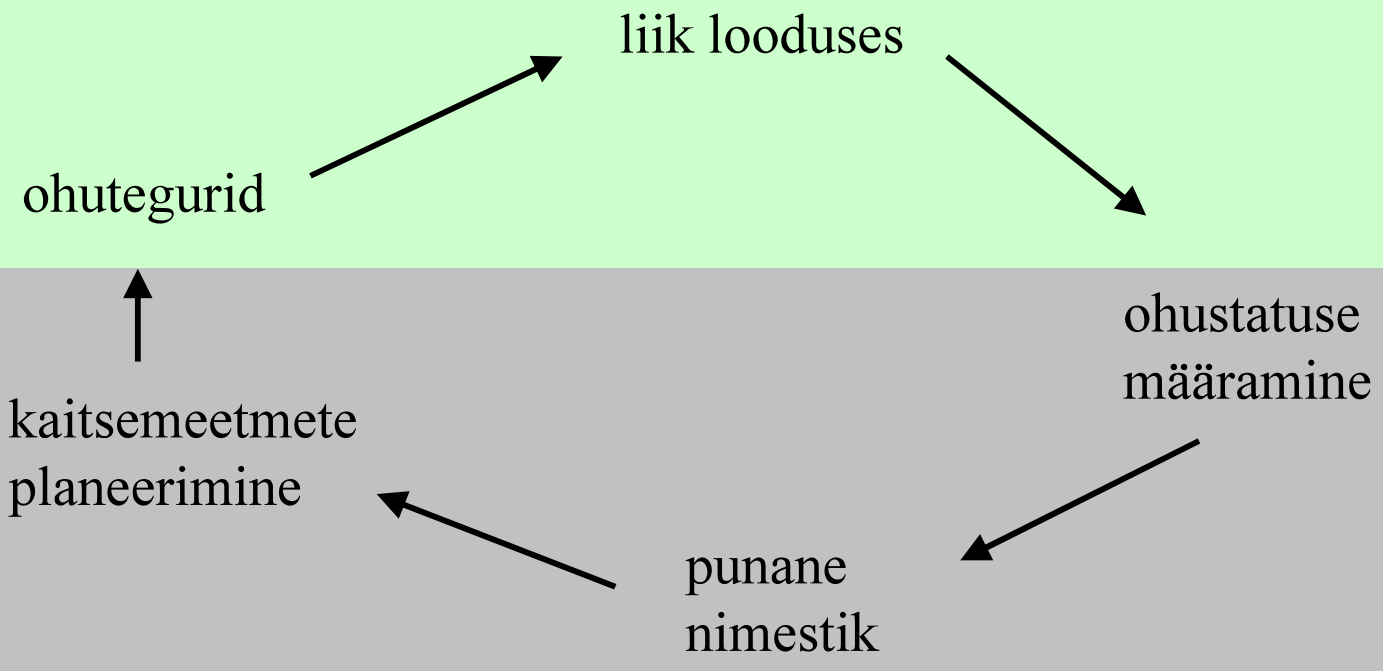

A. Lõhmus, XII 2006
Looduskaitsebioloogia kursus (TÜ)

Eestis (2006):

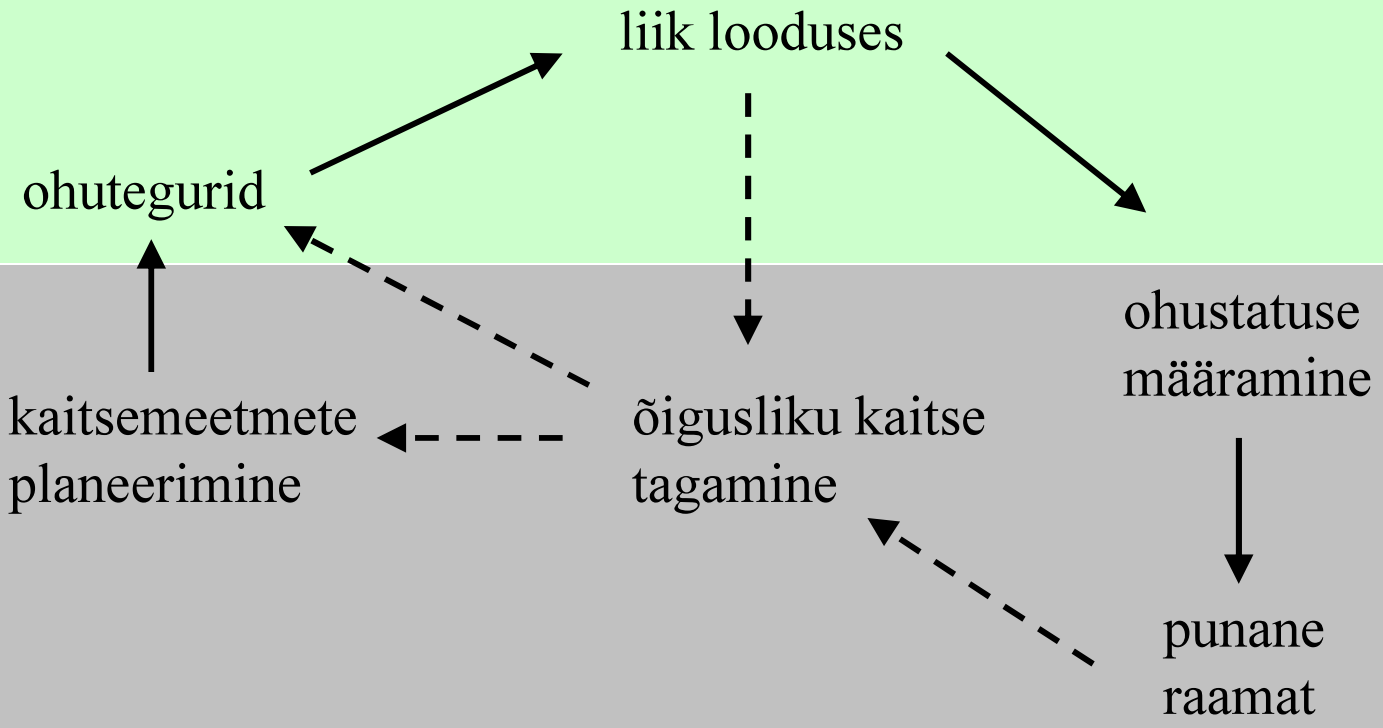

A. Lõhmus, XII 2006
Looduskaitsebioloogia kursus (TÜ)

Humanitaari vaade liigikaitse normidele ja tegevustele

- **Liigikaitse eesmärk on loodushoidliku väärtusruumi kujundamine**
  - ökoloogiliselt tugev põhjendus
  - keskkonnaohtudele reageerimiseks ebapiisav
  - nihutab kaalutluse intuitsiooni ja oskuste suunas *Ingold 2000 The Perception of the Environment*
- Väärtuste tundmise ja äratundmise piirang
  - kaitseme kultuuris teadvustatud liike, olenemata nende seisundist
  - vajaks kõrvale elusloodus iseväärtuse (*intrinsic value*) tunnustamist -> tõendamiskohustus
- Lähtealused: etnobioloogia, rahvusvahelised lepped jne
  - küsimus tulevikukultuurile seatavatest nõuetest

Keskkonnahumanitaarne liigikaitse

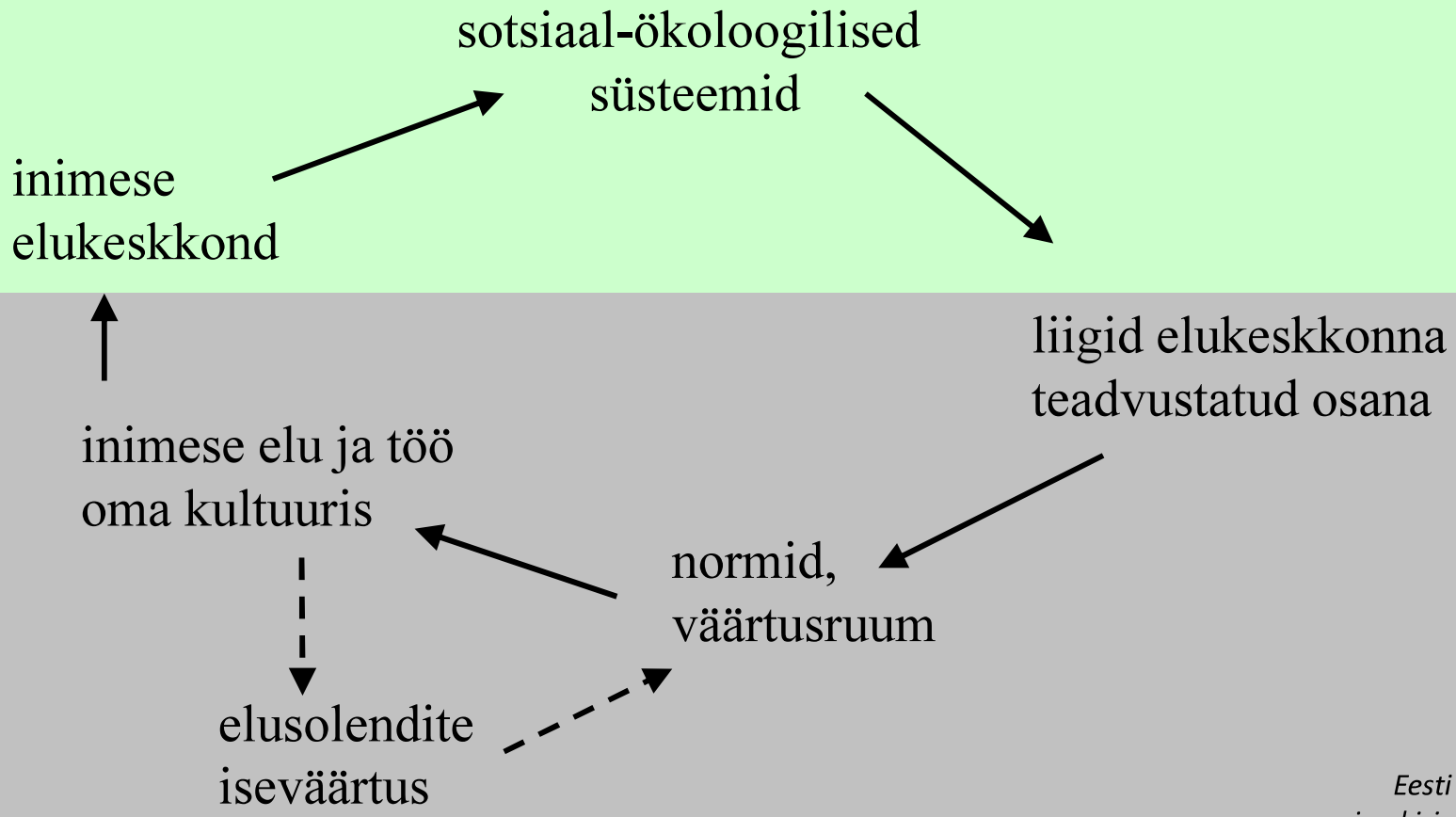

A. Lõhmus, I 2025
Eesti kaitsealuste liikide nimekirjade kaasajastamine

Sotsiaalmajanduslik vaade liigikaitsele

- **Liike kaitstakse vastavalt sotsiaalmajanduslikele võimalustele**
  - valitsemissüsteemi keskne
  - kõige paindlikum elukeskkonna muutustele reageerimiseks
  - loodusteaduslikult nõrk põhjendus
- Kesksed on ressursid, tõhusus ja prioritiseerimine
  - *„Red List is a dead list“*
  - piiratud fookus *win-win* lahendustele
  - kui laiali „pudistada“ ressursid? vrd *ESA*
- Lähtealus: liigikaitse sotsiaalmajanduslike hüvede loomise teenistuses
  - lühiperspektiiv
  - antropotsentrism (kasulikud ja kahjulikud, ilusad ja inetud liigid jne)

Sotsiaalmajanduslik liigikaitse

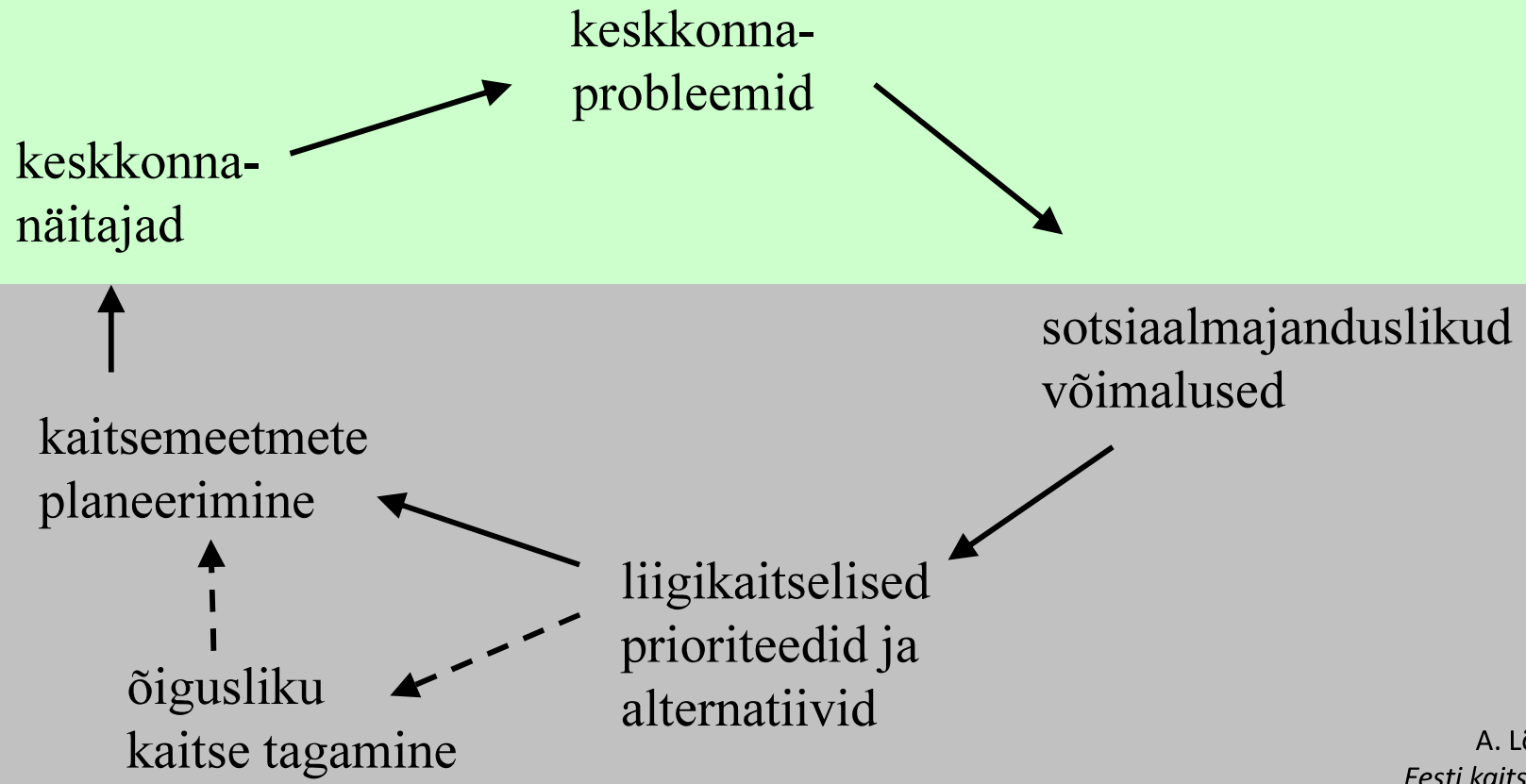

A. Lõhmus, I 2025
Eesti kaitsealuste liikide nimekirjade kaasajastamine

Küsimused

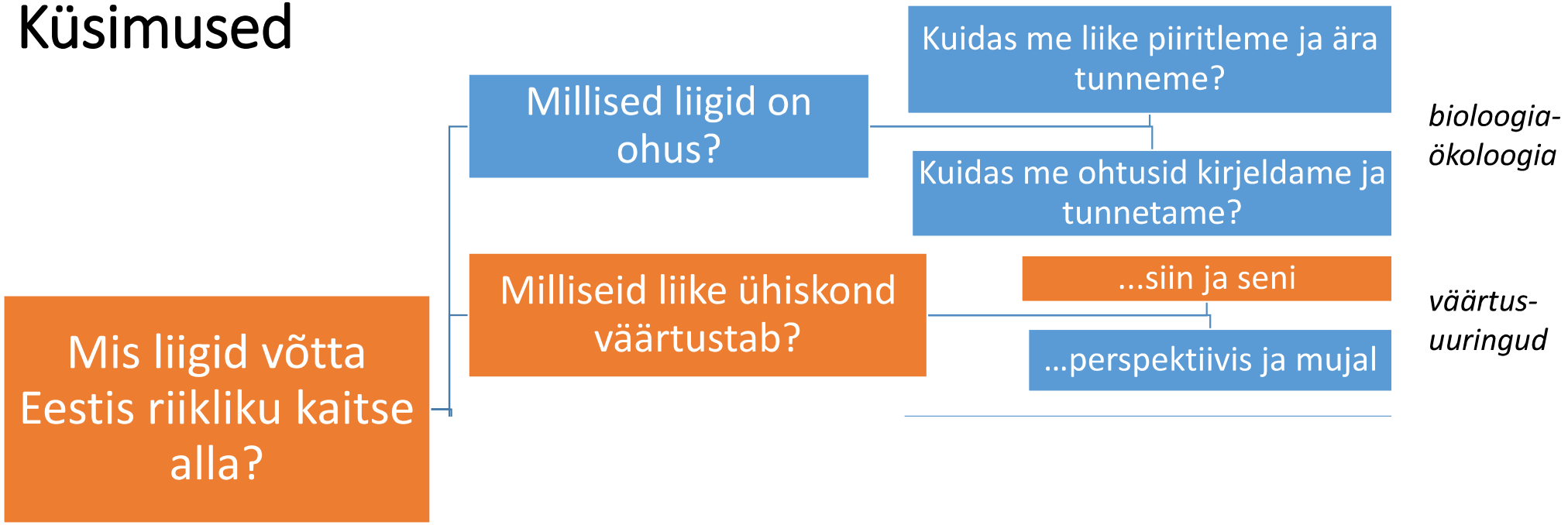

keskkonnapoliitika

rakendusteadus

Küsimused

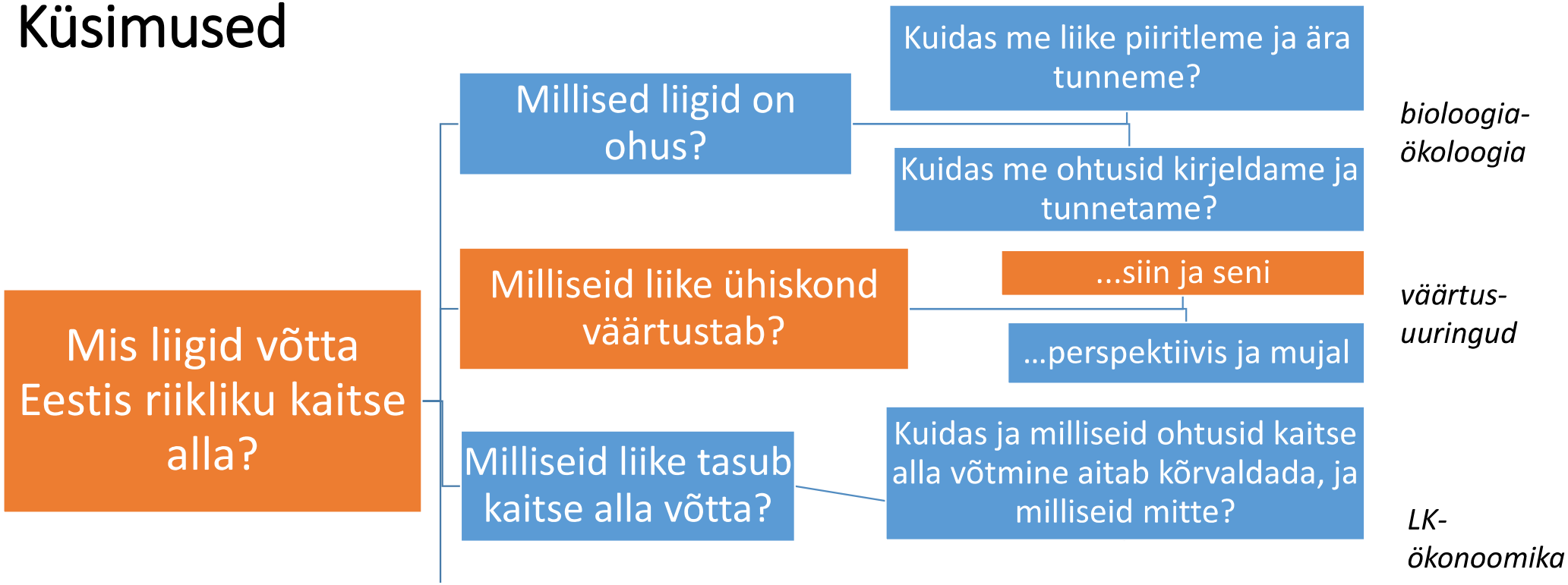

keskkonnapoliitika

rakendusteadus

Küsimused

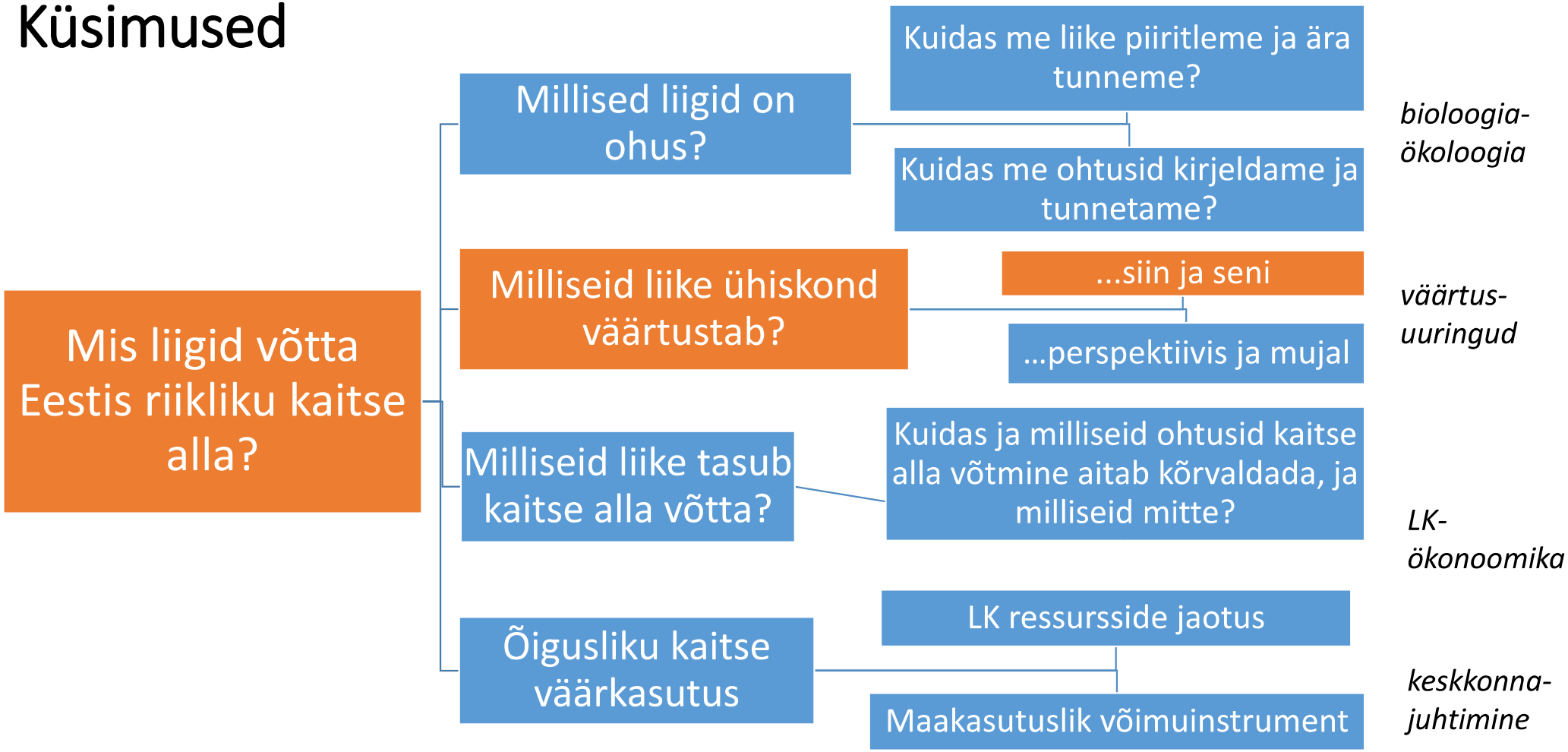
Mis liigid võtta Eestis riikliku kaitse alla?
Millised liigid on ohus?
Kuidas me liike piiritleme ja ära tunneme?
Kuidas me ohtusid kirjeldame ja tunnetame?
bioloogia-ökoloogia
Milliseid liike ühiskond väärtustab?
...siin ja seni
...perspektiivis ja mujal
väärtus-uuringud
Milliseid liike tasub kaitse alla võtta?
Kuidas ja milliseid ohtusid kaitse alla võtmine aitab kõrvaldada, ja milliseid mitte?
LK-ökonoomika
Õigusliku kaitse väärkasutus
LK ressursside jaotus
Maakasutuslik võimuinstrument
keskkonna-juhtimine
keskkonnapoliitika
rakendusteadus

Kaitsealuste liikide nimekirja kaasajastamise kontrollküsimusi

	Loodusteadus	Kultuurinorm	Sotsiaalmajandus
Paindlik kaasajastamine edaspidi	✓		✓
Seotud kesksete kaitsemeetmetega	✓		✓
Tuleb vältida huvide riivet		✓	✓
Lähtub ettevaatusprintsiibist	✓	?	
Kõiki ohustatud liike tuleb kaitsta	✓		
Kaitse peab olema kulutõhus		?	✓
Iga ühiskond teeb oma reeglid		✓	✓